

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลจังหวัดร้อยเอ็ดส่งคำโต้แย้งของผู้ร้อง (นายประสาน จอมคำสิงห์) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ผบ ข๑๓/๒๕๖๖ คดีหมายเลขแดงที่ ผบ ข๑/๒๕๖๗ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ สรุปได้ว่า ผู้ร้องซึ่งเป็นบุคคลภายนอกยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินเข้ามาในคดีนี้ได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้การยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินกรณีมีพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัย เป็นดุลพินิจที่ศาลยุติธรรมจะพิจารณา และไม่มีแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาตีความคำว่า “พฤติการณ์พิเศษและเหตุสุดวิสัย” ทำให้ผู้ร้องไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ส่วนมาตรา ๓๒๓ วรรคสี่ บัญญัติให้สิทธิโจทก์หรือเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลภายนอกผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินวางเงินหรือหาประกันต่อศาลในกรณี คำร้องนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดี เป็นการให้สิทธิแก่เจ้าหน้าที่เหนือกว่าบุคคลภายนอก ผู้สุจริตที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการบังคับคดีที่ไม่สามารถหาเงินหรือหลักประกันมาวางต่อศาล อีกทั้งมาตรา ๓๒๓ วรรคห้า บัญญัติให้โจทก์หรือเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำร้องต่อศาลภายใน สิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งยกคำร้องขอเพื่อขอให้ศาลสั่งให้ผู้กล่าวอ้างชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตน เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิและความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่เพียงฝ่ายเดียว ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในกฎหมาย ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำโต้แย้งของผู้ร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลจังหวัดร้อยเอ็ดจะใช้บังคับแก่คดี เมื่อผู้ร้องโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติดังกล่าวชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำโต้แย้งของผู้ร้องแล้วเห็นว่า ผู้ร้องไม่ได้แสดงเหตุผลประกอบ คำโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคสองและวรรคสาม ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคสอง วรรคสี่ และวรรคห้า อย่างไร ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย ในส่วนนี้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง วรรคสี่ และวรรคห้า ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สิน โดยวรรคหนึ่ง กำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินเพื่อให้โอกาสหรือคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายนอกผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี แบ่งออกเป็น ๓ กรณี กรณีแรก ไม่มีพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัย ต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ที่มีการยึดทรัพย์สินนั้น กรณีที่สอง มีพฤติการณ์พิเศษ ต้องยื่นคำร้องขอไม่ช้ากว่าเจ็ดวันก่อนวันที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดไว้เพื่อการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินนั้นเป็นครั้งแรก กรณีที่สาม มีเหตุสุดวิสัย ต้องยื่นคำร้องขอก่อนขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สิน การกำหนดระยะเวลาในการร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินดังกล่าวเป็นการกำหนดระยะเวลาตามความจำเป็นในแต่ละกรณี เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้มีข้อยกเว้นเป็นกรณีพิเศษเพิ่มขึ้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่บุคคลภายนอกในการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สิน และเพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการขั้นตอนการบังคับคดี อีกทั้งการพิจารณาว่าข้ออ้างตามคำร้องขอมีพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัยหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำร้องขอแต่ละกรณีเป็นสำคัญ ศาลอาจใช้ดุลพินิจของตนเพียงลำพังได้ และไม่จำเป็นต้องให้ศาลฎีกามีคำพิพากษาวางแนวทางการตีความถ้อยคำดังกล่าวเสียก่อน หากไม่เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจเลย ผู้ร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินจะใช้สิทธิยื่นคำร้องขอได้เพียงระยะเวลาเดียว คือ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มีการยึดทรัพย์สินเท่านั้น ทั้งนี้ พฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัยบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓ ซึ่งศาลยุติธรรมใช้มาตรานี้เป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกโดยพิจารณาพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัยตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำร้องขอหรือที่ได้จากการไต่สวน ซึ่งการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินก็ใช้หลักการและแนวทางเดียวกัน

สำหรับบทบัญญัติมาตรา ๓๒๓ วรรคสี่ ที่บัญญัติให้สิทธิโจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ผู้ร้องวางเงินหรือหาประกันต่อศาลในกรณีที่คำร้องขอนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดี เมื่อมีการร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สิน ศาลจะพิจารณาคำร้องขอเช่นเดียวกับคดีธรรมดา โดยเปิดโอกาสให้โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษายื่นคำร้องขอให้ชดใช้ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการยื่นคำร้องขอดังกล่าว อันเป็นมาตรการถ่วงดุลการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินที่ยื่นเข้ามาในชั้นบังคับคดีเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง เป็นธรรม ทำให้การยื่นคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินเพื่อประวิงการบังคับคดีทำได้ยากยิ่งขึ้น กรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่า คำร้องขอนั้นไม่มีมูลและเป็นการประวิงการบังคับคดี ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ร้องวางเงินหรือหลักประกัน ถ้าผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความและคำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด เนื่องจากหากปล่อยให้มีการอุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งต่อไป กระบวนการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งจะยืดเยื้อ ทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่สามารถบังคับคดี และไม่เป็นที่ธรรมต่อคู่ความทุกฝ่าย ทั้งนี้ กฎหมายมิได้บังคับให้ศาลต้องสั่งตามที่โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาร้องขอ และมีได้กำหนดว่าต้องเป็นเงินหรือประกัน ที่มีมูลค่าเท่าใด แต่ศาลจะต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายพึงจะได้รับเป็นสำคัญ

ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๓๒๓ วรรคห้า ที่บัญญัติให้โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการยื่นคำร้องขอที่ไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดี อาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งให้ผู้กล่าวอ้างชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตนได้นั้น เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์การเรียกค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่ได้รับความเสียหาย

โดยไม่ต้องฟ้องร้องเป็นคดีใหม่ เพื่อคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการร้องขอให้
ปล่อยทรัพย์สิน ทำให้การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง
เป็นธรรม มีประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้มีบรรลคดี และเป็นการป้องปราม
การร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินโดยมีเจตนาให้การบังคับคดีล่าช้าหรือยื่นคำร้องขอเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดี
อันเป็นการสร้างความสมดุลงเพื่อความเป็นธรรมให้กับทุกฝ่าย

ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง วรรคสี่ และวรรคห้า
จึงเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของคู่ความและผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน
เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนพอเหมาะพอควรแก่กรณี ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิ
หรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล มีผลใช้บังคับ
เป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ไม่ขัด
ต่อหลักความเสมอภาค และไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่อง
สถานะของบุคคลและฐานะทางเศรษฐกิจ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗
วรรคหนึ่งและวรรคสาม

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง วรรคสี่
และวรรคห้า ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ นายปัญญา อุดชาชน
นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม นายวิรุฬห์ แสงเทียน นายจรินทร์ ทหวานนท์ นายนภดล เทพพิทักษ์
นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ นายอุดม รัฐอมฤต และนายสุเมธ รอยกุลเจริญ

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๔๑ ตอนที่ ๘๐ ก วันที่ ๒๐
ธันวาคม ๒๕๖๗

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน
นายสิริวิช สุรนิงค์
นายศรชัย อำนวย ผอ.กค. ๘
นายสุภัทร แสงประดับ ผอ.สค. ๓
นางสาวไปรยา ทศนสกุล ผชช.ด้านคดี

ย่อโดย นายสิริวิช สุรนิงค์
นักวิชาการคดีรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ

นางสาวร่มปรางค์ สวมประจำ รอง ลสร. ตรวจ
นายสุทธิรักษ์ ทรงศิริโล ลสร. ตรวจ